نفت و انرژی

دشمن خیال خام دارد؛ تولید نفت در جنگ کاهش نیافت

وزیر نفت گفت: دشمن در فضای رسانه‌ای تحت کنترل خود خیالات خامی دارد و اظهاراتی مبنی بر انفجار چاه‌های نفت مطرح می‌شود که اهل فن به آن می‌خندند.

به گزارش زمان به نقل از وزارت نفت، محسن پاکنژاد روز دوشنبه ۲۱ اردیبهشت‌ماه در حاشیه نشست کارگروه بنزین که با حضور معاون اول رئیس‌جمهوری برگزار شد، اظهار کرد: در طول ۴۰ روز جنگ، تولید ما کاهش نداشت و فرآیند صادرات نیز به نحو مطلوب و مناسب انجام شد.

وی با بیان اینکه در طول روزهای بعد از محاصره با چالش‌هایی مواجه بودیم، تأکید کرد: تدابیری در این باره گرفته شده و این روند کماکان ادامه دارد.

همچنین وزیر نفت در این نشست با بیان اینکه بسیاری از کشورهایی که درگیر جنگ تحمیلی سوم نبودند، به مدیریت مصرف بنزین روی آوردند، یادآور شد: به زیرساخت‌های تولید بنزین ایران به‌عنوان یک طرف این جنگ آسیب‌هایی از سوی دشمن وارد شد، بنابراین باید با مدیریت مصرف، نیازی به واردات نداشته باشیم.

حمایت توانیر از صنعت پتروشیمی

مدیرعامل شرکت توانیر با بیان اینکه این شرکت از صنایع بزرگ به‌ویژه صنعت پتروشیمی حمایت می‌کند، گفت: برق صنایع پتروشیمی در حد نیاز آنها تأمین خواهد شد.

به گزارش زمان به نقل از شاذل محمد اللهداد گفت: با برنامه‌ریزی‌های شرکت مادر تخصصی مدیریت تولید، انتقال و توزیع نیروی برق ایران (توانیر) علاوه بر تأمین برق واحدهای آسیب‌دیده از جنگ تحمیلی سوم، جریمه اضافه مصرف برق توسط صنایع نیز بخشیده شده است.

وی افزود: این حمایت را از مشترکان صنعتی انجام دادیم که اگر اضافه مصرفی در برق انجام دادند مشمول جریمه نشود.

مدیرعامل شرکت توانیر با بیان اینکه این شرکت در این ماه ۱۱ درصد انرژی بیشتری به صنایع بزرگ تحویل داده است، تصریح کرد: در این مدت تولیدکننده حتی نیاز برق صنایعی همانند صنعت پتروشیمی را که واحدهای تولیدی آنها آسیب‌دیده بودند تأمین کنیم.

شبکه برق تهران در روزهای جنگ پایدار ماند

مدیرعامل شرکت توزیع برق تهران بزرگ با تشریح اقدامات صنعت برق در شرایط جنگ اخیر، از حضور میدانی مدیران، تلاش شبانه‌روزی نیروهای متخصص، اطلاع‌رسانی گسترده به شهروندان و حفظ پایداری شبکه برق تهران خبر داد و تأکید کرد خدمات‌رسانی حتی در سخت‌ترین شرایط بدون وقفه ادامه داشته است.

به گزارش زمان به نقل از ایرنا، کامبیز تاظرفرن روز سه‌شنبه در مراسم بزرگداشت روز روابط عمومی با اشاره به شرایط خاص و حوادثی که حوزه مواد خوراکی، اگر استانداردهای وزارت بهداشت به درستی تعریف و پیاده‌سازی نشود. مصرف‌کننده نسبت به سلامت کالا اطمینان نخواهد یافت و این به معنای شکست کسب‌وکار است. وزیر کار با تأکید بر اینکه مشکل اصلی مشاغل خانگی نه بودجه، بلکه ضعف در «ارتباطات بین‌بخشی» است، از همکاری با وزارت آموزش و پرورش برای تبدیل هنرستان‌ها به پایگاه‌های فیزیکی عرضه و استاندارد‌سازی محصولات خانگی خبر داد. وزیر کار با بیان اینکه چالش اساسی این حوزه فراتر از مسائل مالی است، تصریح کرد: واقعیت این است که مشکل ما بیش از آنکه کمبود منابع باشد، «شکل ارتباطی» بهره‌گیری از ظرفیت ۶ هزار هنرستان برای رونق فروش محصولات خانگی خبر داد.

به گزارش زمان به نقل ازتسنیم، احمد میدری، وزیرکار با حضور در در آیین گرامیداشت روز ملی مشاغل خانگی، با اشاره به اهمیت استانداردسازی محصولات خانگی، اظهار داشت: هر کالایی، از فرش و صنایع دستی گرفته تا نرم‌افزار و مواد تغذایی، برای جلب اعتماد مصرف‌کننده نیازمند «استاندارد» است. وی افزود: در حوزه مواد خوراکی، اگر استانداردهای وزارت بهداشت به درستی تعریف و پیاده‌سازی نشود، مصرف‌کننده نسبت به سلامت کالا اطمینان نخواهد یافت و این به معنای شکست کسب‌وکار است. وزیر کار با تأکید بر اینکه مشکل اصلی مشاغل خانگی نه بودجه، بلکه ضعف در «ارتباطات بین‌بخشی» است، از همکاری با وزارت آموزش و پرورش برای تبدیل هنرستان‌ها به پایگاه‌های فیزیکی عرضه و استاندارد‌سازی محصولات خانگی خبر داد. وزیر کار با بیان اینکه چالش اساسی این حوزه فراتر از مسائل مالی است، تصریح کرد: واقعیت این است که مشکل ما بیش از آنکه کمبود منابع باشد، «شکل ارتباطی» بین دستگاه‌ها ضعیف است و به جای حل مسئله، معمولاً سازمان‌ها متهم به نخواستن یا نتوانستن می‌شوند؛ در حالی که راهکار اصلی در برقراری پیوندهای مؤثر میان‌دستگاهی نهفته است. میدری از همکاری راهبردی با وزارت آموزش و پرورش تقدیر کرد و گفت: با تعامل سازنده‌ای که صورت گرفته، قرار است از فضای فیزیکی هنرستان‌ها و مراکز مهارت‌محور برای عرضه محصولات و آموزش کارآفرینان استفاده شود. وی افزود: این فضاهای فیزیکی در کنار طرح «هزار و یک میدان»، بستری را فراهم می‌کنند تا تولیدکنندگان خانگی مستقیماً با بازار و شبکه‌های حمایتی در ارتباط باشند. وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی در پایان با تأکید بر استمرار تولید و تحقق عدالت، اظهار داشت: هدف نهایی ما از تقویت این زنجیره، حفظ مهم‌ترین نهاد بشری یعنی «خانواده» است. وی از تمامی فعالان و تولیدکنندگانی که در مسیر توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور تلاش می‌کنند، قدردانی کرد و این اقدامات را گامی بلند برای ارتقای سطح رفاه عمومی دانست.

مدیرکل دفتر اقتصاد مسکن وزارت راه و شهرسازی:

توافق دولت با انبوه سازان برای ساخت مسکن استیجاری

مدیرکل دفتر اقتصاد مسکن وزارت راه و شهرسازی از تدوین و ارایه پیش‌نویس تمدید قراردادهای اجاره با حفظ منافع موجر و مستاجر به سران سه قوه خبر داد و آمار مربوط به تورم مسکن با استفاده از داده‌های ثبت شده در سامانه خودنویس را اعلام کرد.

به گزارش زمان به نقل ازوزارت راه و شهرسازی، لرگس رزبان، مدیرکل دفتر اقتصاد مسکن وزارت راه و شهرسازی با بیان اینکه انتظارات تورمی حاکم بر بازار به دلیل شرایط اقتصادی و سیاسی جامعه، بازار مسکن را به عنوان جزیی از اقتصاد کلان تحت تاثیر قرار داده است، گفت: هم اکنون در بازار مسکن به ویژه در حوزه خرید و فروش با رکود تورمی مواجهیم و قابل های فروش بضا با قیمت‌های بالایی عرضه می‌شوند ولی در واقعیت آن چیزی که در بازار معامله متفاوت است و سطوح قیمتی پایین‌تر از نرخ‌های پیشنهادی ثبت شده از آگهی‌ها و پلتفرم‌های مجازی است. رزبان با بیان اینکه ثبت معاملات فروش و اجاره در دو سامانه خودنویس و کاوب انجام می شود توضیح داد: عمده معاملات اجاره در سامانه خودنویس ثبت می شود. از آن جایکه این سامانه به صورت خودکاربری امکان ثبت معاملات را دارد ۹۵ درصد قراردادهایی که در این سامانه ثبت شده خودکاربری بوده است. راستی آزمایی‌ها نیز نشان می‌دهد از تعداد رکوردهای ثبت شده در سامانه خودنویس بیش از ۸۸ درصد به معامله واقعی انجامیده است که این موضوع هم در خرید و فروش و هم اجاره است. به گفته وی، هم اکنون به طور میانگین روزانه بین ۷ تا ۸ هزار معامله در سامانه خودنویس ثبت می‌شود. وی افزود: تحلیل این داده‌ها نشان می دهد قیمت فروش واحدهای مسکونی در معاملات انجام شده با آنچه که در بازار به مشاوران املاک و سکوها سپرده می شود فاصله دارد و کمتر است. رزبان در بخش دیگری از سخنان خود به مصوبه شماره ۴ شورای‌عالی امنیت ملی) در حوزه بازار اجاره اشاره کرد و گفت: در اسفند ۱۴۰۴ شمار مصوبه‌های مبنی بر اینکه قراردادهای اجاره‌ای که در مقطع اضطرار به اتمام می‌رسند به مدت دو ماه به صورت خودکار تمدید شوند، تصویب کرد. وی با بیان اینکه بررسی‌ها نشان می‌دهد در زمان جنگ تحمیل سوم بخش زیادی از موجران اسفند ۱۴۰۴ شمار مصوبه‌های مبنی بر اینکه قراردادهای اجاره‌ای که در مقطع اضطرار به اتمام می‌رسند به مدت دو ماه به صورت خودکار تمدید شوند، تصویب کرد. وی با بیان اینکه بررسی‌ها نشان می‌دهد در زمان جنگ تحمیل سوم بخش زیادی از موجران هم‌کاری مناسبی را با مستاجران داشتند، ادامه داد: با توجه به تکلیف وزارت راه و شهرسازی در خصوص اجاره و وظیفه‌ای که داشت، جلسه‌ای با دستگاه‌های مرتبط برگزار و مصوبه شد، اعلام شد به گفته رزبان، همچنین با توجه به اینکه موضوع صرفا موضوع اضطرار نیست و باید به اثرات بعد از اضطرار توجه کرد، تصمیم بر آن شد، پیش‌نویس مصوبه‌ای با دامنه شمول گسترده‌تری به لحاظ زمانی داشته باشیم و بتواند اثراتی که خانواده‌ها به لحاظ کاهش درآمدها و دیگر موارد داشتند، تهیه و تدوین شود. این پیش‌نویس آماده و به سران سه قوه ارایه شده است که امیدواریم موضوع تمدید خودکار قراردادهای اجاره با سازوکاری که بتواند منافع موجران و مستاجران را به صورت حداکثر تامین کند به تصویب برسد و اجرایی شود. وی در ادامه به تشریح اقدام وزارت راه و شهرسازی در حوزه مسکن استیجار پرداخت و توضیح داد: برنامه مسکن استیجار طبقه‌بندی مختلفی دارد. اولویت دولت در موضوع مسکن استیجار کم‌درآمدها، متوسط درآمدها و خانواده‌های آسیب دیده است.رزبان ادامه داد: تسهیلات کمک ودیعه مسکن که سال گذشته تا سقف ۳۰۰ همت مصوب شده بود، امسال به ۳۰۰ همت افزایش یافته است به گفته وی، برای شهر تهران سقف فردی تسهیلات ودیعه مسکن ۳۴۵ میلیون، مراکز استان ها ۲۸۰ میلیون، سایر شهرهای ۱۸۵ میلیون و روستاها ۷۵ میلیون تومان شده است. وی ادامه داد: توافقاتی در حوزه مسکن استیجار با انبوه سازان داشتیم. عمده توافقات با انبوه سازان در حوزه مسکن استیجار است تا انبوه سازان زمین دریافت کنند و مسکن استیجار عمومی با احداث کنند. رزبان تاکید کرد: در موضوع مسکن استیجار و توافقی که با انبوه سازان شده است در فرآیند ساخت، فرآیند کارگزاری، دولت به هیچ عنوان مداخله نخواهد داشت و تمامی مراتب از طریق بخش خصوصی انجام خواهد شد. در این رابطه موضوع زمینه سازی برای بازار استیجار به سمت حرفه ای شدن است و وزارت راه و شهرسازی در حوزه سیاستگذاری و نظارت کلانی که باید داشته باشد نقش ایفا می‌کند. وی افزود: از دیگر تسهیلاتی که در بخش اجاره برنامه ریزی شده است، در نظر گرفتن تسهیلات جاله برای موجران است و این تسهیلات شامل موجرانی خواهد شد که همکاری لازم را با مستاجران دارند. به گفته وی، کمک به احداث مسکونی نیمه تمام در بازار نیز از دیگر تسهیلاتی است که در برنامه است.

رفع موانع از تباطی؛ کلید توسعه مشاغل خانگی

متهم به نخواستن یا نتوانستن می‌شوند؛ در حالی که کلید حل مسئله در برقراری روابط نظام‌مند بین دستگاه‌های مختلف نهفته است.میدری در ادامه به همکاری با وزارت آموزش و پرورش اشاره کرد و گفت: با تعامل سازنده‌ای که میان دو وزارتخانه شکل گرفته، مقرر شده است از فضای فیزیکی هنرستان‌ها و مراکز فنی‌وحرفه‌ای به عنوان پایگاهی برای عرضه محصولات و آموزش استفاده شود. وی افزود: کشور دارای حدود ۷۰۰مرکز فنی‌وحرفه‌ای و بیش از ۶ هزار هنرستان مهارت‌محور است که این فضاها می‌توانند به سکویی برای ارتباط مستقیم تولیدکنندگان خانگی با پلتفرم‌های دیجیتال و بازار تبدیل شوند. وی خاطرنشان کرد: طرح «هزار میدان» این امکان را فراهم می‌آورد تا پلتفرم‌های داخلی نظیر روییکا، بله و سروش در کنار میدان‌های فیزیکی، آموزش‌های لازم را به متقاضیان ارائه دهند. وزیر کار در پایان با تأکید بر اینکه مشاغل خانگی فراتر از یک پروژه اقتصادی، ابزاری برای حفظ نهاد خانواده و تحقق عدالت است، از تمامی کارآفرینانی که برای استمرار تولید در کشور تلاش می‌کنند، قدردانی کرد.

برای ارتقای سطح رفاه عمومی دانست. میدری با بیان اینکه مشکل اصلی مشاغل خانگی نه بودجه، بلکه ضعف در «ارتباطات بین‌بخشی» است، از برنامه‌ریزی برای استفاده از ظرفیت ۶ هزار هنرستان جهت عرضه و آموزش خبر داد. وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، با تأکید بر ضرورت تعریف استانداردهای ویژه برای تولیدات خانگی اظهار کرد: هر محصولی، از فرش و کالاهای فیزیکی گرفته تا نرم‌افزارها، برای ورود به بازار نیازمند استاندارد است. وی گفت: در بخش مواد خوراکی، وزارت بهداشت متولی تعریف این استانداردهاست و اگر استاندارد‌ها کمک نکنند به سلامت و کیفیت کالا اطمینان پیدا نکنند، آن کسب‌وکار با شکست مواجه خواهد شد؛ لذا گسترش ارتباطات بین‌بخشی برای تضمین کیفیت محصولات ضروری است. وزیر کار با اشاره به چالش‌های ساختاری در مسیر توسعه این مشاغل افزود: واقعیت این است که مشکل ما بیش از آنکه کمبود منابع مالی باشد، ضعف در برقراری ارتباطات موثر است.وی با بیان اینکه پل‌های ارتباطی بین دستگاه‌ها در کشور ضعیف است، تصریح کرد: معمولاً به جای اصلاح این پیوندها، سازمان‌ها

چرا دولت باید رقم کالابرگ را افزایش دهد؟

رشد سنگین قیمت خوراکی‌ها، ارزش واقعی کالابرگ را کوچک کرده و ضرورت افزایش آن را پررنگ‌تر کرده است.

به گزارش زمان به نقل ازتسنیم، هنوز چند هفته از وعده مسئولان دولتی درباره احتمال افزایش رقم کالابرگ نگذشته که حالا رئیس سازمان برنامه و بودجه می‌گوید فعلا بحثی درباره تغییر ارقام مطرح نیست و دولت همان مبالغ قبلی را ادامه می‌دهد؛ اظهارنظری که در فضای فعلی اقتصاد ایران، بیش از هر چیز این سوال را ایجاد کرده که آیا کالابرگ فعلی هنوز توان پوشش حداقل‌های معیشتی خانوار را دارد یا نه؟ امروز رقم کالابرگ برای هر عضو خانواده یک میلیون تومان است؛ رقمی که شاید در زمان آغاز اجرای طرح، بخشی از هزینه‌های ضروری خانوار را پوشش می‌داد، اما حالا زیر فشار تورم سنگین خوراکی‌ها، بخش مهمی از اثر خود را از دست داده است. کافی است سری به بازار زده شود تا مشخص شود سرعت افزایش قیمت‌ها بسیار بیشتر از رشد حمایت‌های معیشتی بوده است. دولت از ابتدا فلسفه کالابرگ را حفظ امنیت تغذایی دهک‌های پایین و کمک به سفره خانوار عنوان می‌کرد. حتی بارها تاکید شد که رقم این حمایت‌ها متناسب با شرایط اقتصادی و تورم قابل بازنگری است. حالا اما در شرایطی که هزینه خرید ساده‌ترین اقلام مصرفی خانوار نسبت به سال گذشته جهش کرده، ثابت ماندن کالابرگ این تصور را ایجاد کرده که ابزار حمایتی دولت از واقعیت‌های بازار عقب افتاده است.آخرین آمارهای مرکز آمار ایران دقیقا همین فاصله را نشان می‌دهد.

تورم خوراکی‌ها در برخی کالاهای اساسی به اعدادی رسیده که تا چند سال قبل کمتر کسی تصورش را می‌کرد. روغن نباتی بیش از ۳۷۵ درصد، روغن مایع ۳۰۸ درصد، برنج خارجی بیش از ۲۰۰ درصد، مرغ ۱۹۱ درصد، تخم‌مرغ ۱۷۱ درصد و گوشت قرمز بیش از ۱۵۰ درصد رشد قیمت داشته‌اند. این یعنی خانواری که سال گذشته با مبلغ مشخصی می‌توانست بخش قابل توجهی از سبد تغذایی خود را تامین کند، امروز با همان رقم تنها بخشی از همان کالاها را می‌خرد. افزایش قیمت‌ها البته فقط به تورم عمومی محدود نمانده است. حذف ارز ترجیحی در بسیاری از کالاهای اساسی، یکی از مهم‌ترین عواملی بود که طی چندماه اخیر موج جدیدی از گرانی را وارد بازار مواد تغذایی کرد. بعد از حذف ارز ترجیحی، هزینه تامین بسیاری از کالاهای مصرفی به‌تدریج افزایش یافت و اثر آن مستقیما روی سفره مردم نشست.از سوی دیگر، جنگ رمضان و تنش‌های منطقه‌ای نیز با اثرگذاری بر هزینه‌های حمل‌ونقل، تجارت و بازار ارز، به افزایش انتظارات تورمی و رشد بیشتر قیمت‌ها دامن زد؛ اتفاقی که کارشناسان اقتصادی مستقلند هنوز آثار آن به‌طور کامل نخلیه نشده است. در چنین شرایطی، تابت نگه داشتن کالابرگ عملا به معنای کاهش ارزش واقعی آن است. اقتصاددانان می‌گویند در دوره‌های تورمی، اگر حمایت‌های نقدی و مبتنی‌بر متناسب‌سازی نشوند، کارکرد حمایتی خود را به‌تدریج از دست می‌دهند. به بیان ساده‌تر، شاید رقم اسمی کالابرگ تغییری نکرده باشد، اما قدرت خرید آن نسبت به ماه‌های قبل کوچک‌تر شده است. این مسئله به‌ویژه برای دهک‌های پایین اهمیت بیشتری دارد؛ خانوارهایی که بخش عمده درآمدشان صرف خوراک و کالاهای ضروری می‌شود و کوچک‌ترین افزایش قیمت، مستقیما کیفیت سبد تغذایی آنها را تحت تاثیر قرار می‌دهد. گزارش‌های میدانی نیز نشان می‌دهد بسیاری از خانوارها در ماه‌های اخیر خرید برخی اقلام مانند گوشت، برنج ایرانی یا حتی لبنیات را کاهش داده‌اند و به سمت کالاهای ارزان‌تر رفته‌اند. از همین رو، بسیاری از کارشناسان معتقدند اگر قرار است کالابرگ همچنان به‌عنوان یک ابزار موثر حمایتی عمل کند، باید متناسب با تورم خوراکی‌ها اصلاح شود. در تغیر این صورت، ادامه پرداخت با ارقام فعلی شاید از نظر آماری به معنای تداوم حمایت باشد، اما در عمل نمی‌تواند فشار واقعی هزینه‌ها را جبران کند. دولت البته با محدودیت منابع روبه‌رو است و افزایش رقم کالابرگ بار مالی سنگینی دارد. اما از نگاه تحلیلگران، هزینه بی‌اثر شدن سیاست‌های حمایتی می‌تواند به‌مراتب بیشتر باشد؛ زیرا کاهش قدرت خرید دهک‌های پایین، مستقیما امنیت تغذایی و سطح رفاه خانوارها را هدف قرار می‌دهد.

حالا در شرایطی که خود دولت پیش‌تر وعده داده بود رقم کالابرگ متناسب با تورم و قیمت کالاها بازنگری می‌شود، انتظار افکار عمومی این است که میان آمارهای رسمی تورم و سیاست‌های حمایتی تناسب واقعی ایجاد شود؛ چراکه سفره مردم با اعداد ثابت اداره نمی‌شود، بلکه با قیمت روز بازار کوچک و بزرگ می‌شود.

نگاه روز

چرا دولت باید موتور توسعه صنعتی باشد؟

میرهادی رهگشای

ایران در وضعیت عادی توسعه قرار ندارد؛ تحریم‌های بلندمدت، سایه جنگ و بی‌ثباتی داخلی، منطق سرمایه‌گذاری را از تولید دور و به سمت دارایی‌های سیال مانند ارز، طلا و زمین هدایت کرده است. حتی اگر در آینده نزدیک توافقی سیاسی بین ایران و آمریکا حاصل شود، تهدید جنگ و فشار خارجی بطور کامل از میان نخواهد رفت و کشور ناچار است توسعه را در دل بحران و با وجود سایه جنگ پیش ببرد. در چنین شرایطی، انتظار از بخش خصوصی برای ورود گسترده به سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت صنعتی واقع‌بینانه نیست. دولت و نهادهای عمومی تغیردولتی باید با سرمایه‌گذاری مستقیم و ابزارهایی نظیر تضمین خرید، بیمه ریسک، ایجاد افق ثابتات و هدایت منابع مالی، موتور توسعه صنعتی و بازسازی زیرساختی کشور شوند.

ایران امروز در وضعیت معمولی سیاست‌گذاری اقتصادی قرار ندارد. اقتصاد کشور همزمان با سه فشار مهم روبه‌روست: تحریم‌های گسترده، سایه جنگ و بی‌ثباتی داخلی. این سه عامل، فضای تصمیم‌گیری اقتصادی را از شرایط متعارف جدا می‌کند و پیش‌فرض‌های رایج درباره رشد، سرمایه‌گذاری و توسعه را تغییر می‌دهد. در شرایط عادی، می‌توان انتظار داشت بخش خصوصی با مشاهده سودآوری، ثبات نسبی و امکان پیش‌بینی آینده وارد سرمایه‌گذاری‌های مولد شود. اما در شرایطی که خطر جنگ، تحریم، نوسان نرخ ارز، اختلال در تجارت خارجی و ناطمینانی مقرراتی وجود دارد، سرمایه‌گذار خصوصی رفتار متفاوتی نشان می‌دهد. در چنین فضایی، سرمایه به جای ورود به کارخانه، زیرساخت، فناوری و تولید بلندمدت، به سمت دارایی‌هایی می‌رود که نقدشوندهتر، قابل انتقال‌تر و کم‌ریسک‌تر هستند. از این منظر، مسئله اصلی فقط کمبود سرمایه نیست؛ بلکه تغییر جهت سرمایه است. سرمایه در اقتصاد وجود دارد، اما بخش مهمی از آن به جای تولید، به بازار ارز، طلا، زمین، مسکن، واردات کوتاه‌مدت یا فعالیت‌های کم‌ریسک‌تر منتقل می‌شود. این روند در شرایط ناطمینانی کاملاً قابل فهم است، اما برای اقتصاد ملی خطرناک است؛ زیرا کشور درست در زمانی که بیش از همیشه به تقویت بنیان‌های تولیدی نیاز دارد، با فرار سرمایه از بخش مولد روبه‌رو می‌شود. توافق سیاسی می‌تواند بخشی از فشارها را کاهش دهد، اما نمی‌تواند به‌تنهایی مسئله توسعه ایران را حل کند. حتی اگر در مقطعی توافقی حاصل شود، تجربه سال‌های گذشته نشان داده سایه تهدید، تحریم و فشار خارجی به‌سادگی از سر اقتصاد ایران برداشته نمی‌شود. بنابراین راهبرد توسعه کشور نباید بر فرض بازگشت کامل به شرایط عادی طراحی شود. ایران باید توسعه را در دل بحران دنبال کند؛ یعنی همزمان با مدیریت تهدید به بازسازی، سرمایه‌گذاری و تقویت ظرفیت‌های صنعتی بیندیشد. تأخیر در توسعه به امید آرامش کامل، خود می‌تواند به ادامه ضعف منجر شود. کشوری که زیرساخت صنعتی، شبکه انرژی، فناوری، نظام مالی و ظرفیت تولیدی خود را تقویت نکند، در برابر فشار خارجی آسیب‌پذیرتر باقی می‌ماند. در مقابل، هرچه اقتصاد داخلی قدرتمندتر شود، هزینه فشار و تهدید علیه کشور نیز افزایش می‌یابد. از این منظر، قوی شدن فقط یک شعار سیاسی نیست؛ یک ضرورت اقتصادی و امنیتی است. بخشی از دور کردن سایه جنگ به تعاملات خارجی، دیپلماسی فعال و ایجاد وابستگی متقابل با کشورهایی چون چین و روسیه وابسته است؛ اما بخش دیگر آن به تقویت بنیان‌های داخلی اقتصاد بازمی‌گردد. اقتصادی که تولید صنعتی، فناوری، زیرساخت و سرمایه‌گذاری مولد قوی‌تری دارد، در برابر تهدید نیز قدرت چانه‌زنی و تاب‌آوری بیشتری خواهد داشت. انتظار از بخش خصوصی برای حل خودکار مسئله توسعه در این شرایط، واقع‌بینانه نیست. سرمایه‌گذار خصوصی بر اساس سود، ریسک و امکان خروج تصمیم می‌گیرد. اگر آینده مبهم باشد، نرخ ارز، نوسان کند، زیرساخت‌ها در معرض تهدید باشند و بازگشت سرمایه در بلندمدت نامطمئن شود، بخش خصوصی انگیزه‌ای برای ورود گسترده به پروژه‌های صنعتی و زیربنایی نخواهد داشت. این مسئله به معنای سرزنش بخش خصوصی نیست. بخش خصوصی بر اساس منطق طبیعی خود عمل می‌کند. سرمایه‌گذاری در کارخانه، معدن، فناوری، زیرساخت انرژی یا ماشین‌آلات پیشرفته، سرمایه را در نقطه‌ای مشخص و برای زمانی طولانی تثبیت می‌کند. اما دارایی‌هایی مانند ارز و طلا امکان جابه‌جایی سریع‌تر و حفظ ارزش در شرایط ناطمینانی را فراهم می‌کنند. بنابراین در وضعیت بحران، بازار به‌تنهایی الزاماً منابع را به سمت نیازهای راهبردی کشور هدایت نمی‌کند. اینجاست که شکاف میان عقلانیت فردی سرمایه‌گذار و نیاز ملی آشکار می‌شود. ممکن است برای یک سرمایه‌گذار، خروج از تولید تصمیمی منطقی باشد؛ اما اگر این رفتار در مقیاس گسترده رخ دهد، کشور با تضعیف ظرفیت تولیدی، کاهش اشتغال، افت سرمایه‌گذاری و وابستگی بیشتر روبه‌رو می‌شود. سیاست گذاری اقتصادی باید این شکاف را ببیند و برای آن پاسخ طراحی کند. در چنین وضعیتی، نقش دولت فقط صدور دستور، کنترل قیمت یا تأمین منابع محدود نیست. دولت باید افق بسازد. یعنی به فعالان اقتصادی نشان دهد که کشور برنامه‌ای روشن برای بازسازی، توسعه صنعتی و حمایت از سرمایه‌گذاری مولد دارد. این افق سازی بدون ورود عملی دولت ممکن نیست. دولت و نهادهای عمومی تغیردولتی باید در چند حوزه نقش فعال داشته باشند: سرمایه‌گذاری مستقیم در زیرساخت‌های حیاتی، تضمین خرید محصولات راهبردی، بیمه ریسک برای پروژه‌های تولیدی، تأمین مالی بلندمدت، ایجاد صندوق‌های توسعه صنعتی، هدایت اعتبار بانکی به بخش واقعی اقتصاد و حمایت از زنجیره‌هایی که برای امنیت ملی و تاب‌آوری اقتصادی اهمیت دارند. این نقش‌آفرینی به معنای حذف بخش خصوصی نیست. هدف آن است که دولت ریسک‌های بزرگ و تغیرقابل مدیریت را کاهش دهد تا بخش خصوصی بتواند در کنار آن وارد میدان شود. در بسیاری از حوزه‌ها، دولت باید آغازگر باشد، تقاضای تضمین‌شده ایجاد کند، زیرساخت بسازد و سپس بخش خصوصی را وارد زنجیره کند. بدون چنین نقشی، سرمایه‌گذاری مولد در شرایط ناطمینانی گسترده شکل نمی‌گیرد یا در مقیاسی بسیار محدود باقی می‌ماند. توسعه صنعتی در شرایط امروز ایران، یک انتخاب رفاهی یا یک طرح فقط اقتصادی نیست؛ بخشی از بازاندیشی ملی است. کشوری که زیرساخت انرژی، حمل‌ونقل، صنایع مادر، فناوری‌های راهبردی و تولید داخلی خود را تقویت می‌کند، در برابر تحریم و تهدید تطاسی دست بسته نخواهد بود. در مقابل، اقتصادی که سرمایه آن به سمت فعالیت‌های تغیرمولد حرکت کند، حتی در صورت آرامش مقطعی نیز شکننده باقی می‌ماند. بنابراین پاسخ به وضعیت فعلی، انتظار برای رفع کامل تهدید نیست. ایران باید هم‌زمان با تلاش برای کاهش تنش خارجی، سازگاری برای توسعه در دل بحران طراحی کند. در این الگو، دولت موتور اصلی سرمایه‌گذاری راهبردی است. نهادهای عمومی تغیردولتی ظرفیت مالی و اجرایی خود را وارد میدان می‌کنند و بخش خصوصی در محیطی کم‌ریسک‌تر و هدفمندتر به زنجیره تولید متصل می‌شود.

اگر آمریکا و متحدانش می‌کوشند با تحریم، تهدید و بی‌ثبات‌سازی، ایران را در وضعیت اضطرار دائمی نگه دارند، پاسخ مؤثر فقط مقاومت سیاسی نیست؛ بازسازی اقتصاد، تقویت سرمایه‌گذاری مولد و ساختن بنیان‌های قدرت داخلی است. توسعه در دل بحران، دشوارتر از توسعه در زمان آرامش است؛ اما برای ایران امروز، تنها مسیر واقع‌بینانه برای عبور از سایه جنگ و کاهش اثر تحریم‌هاست.

zamanagahi@chmail.ir